

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

נח

גליון ד (תיג)

יוצא לאור על יד

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק
שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת השמונים וחמש לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה, יום ו' עש"ק פ' נח תשמח - שנת הקהל.

ת ו כ ן ה ע נ ל נ ל ם

שיחות

מה שאמרו לאגריפס המלך "אחינו אתה" - למעליותא.... ה
לא שניך לעשות "זכר להקהל"..... ה
ביאור בשאלה בפירש"י האזינו לז,א..... ה
ביאור בסיום מס' לומא..... ו

לקוטי שיחות

תיבת "למען" באה לקשר או להפסיק..... ז
בענין הנ"ל..... ט
הקהל פועל על כל השנה..... ט

חסידות

מור - דם מחי' ידוע..... לא

רמב"ם

מקור לרמב"ם שהקהל צריך להיות "כיום" . בסני"ל.... לג

פשוטו של מקרא

בפירושי רש"י עה"פ (וד"ה):

ו, ט - שתלקת רש"י..... ט
ו, ט - את האלקים התהלך נח..... ט

טז	ו, טו - שתיקת רש"י
חי	ו, לט - שתיקת רש"י
חי	ו, לט - שנים מכל
יט	ו, לט - מכל החי
יט	ו, כא - שתיקת רש"י
יט	ו, כב - ויעש נח ככל אשר צוה גו'
יט	ז, א - שתיקת רש"י
כ	ז, ז - נח ובניו
כ	ז, לב - ארבעים יום וגו'
כא	ז, לג - בעצם היום הזה
כב	ז, טז - ויסגור ה' בעדו
כד	שם
כה	שם
כה	ח, א - ויזכור אלקים
כו	שם
כח	שם
כט	ח, ד - שבעה עשר יום
ל	שם
לא	ח, ז - עד לבושת המים
לא	ט, ב - ומוראכם וחתכם
לב	ט, ו - באדם דמו ישפך
לג	יא, א - שפה אחת
לג	רשומת בלאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' לך.... לג

שונות

הטעם לזה שנתן אשת הצ"צ המאמרים לאדה"ז..... לה
הערות וציונים לסידור עם דא"ח (גליון)..... לז

ש ל ח ו ת

א. במה שנתבאר בהתוועדות דליל שמח"ת אודות אגריפס המלך דבמקום אחד איתא דבמה שאמרו לו אחינו אתה היל' זה חסרון במה שהחניפו לו (סוטה מא, ב) ובמקום אחר איתא להיפוך שהיל' זה למעליותא. לא מצאתי לע"ע באיזה מקום מבואר שהיל' למעליותא.

ב) במה שנתבאר הטעם דלא תיקנו שום ענין במצוות הקהל זכר למקדש כדתיקנו זכר למקדש בשאר דברים לא הבנתי, דבשלמא בבשר פסח יש איסור דקדשים בחוץ, ולכן לא תיקנו לאכול בשר וכו' אבל בנוגע לעשות הקהל עם כל ישראל (עד כמה שאפשר) איזה חסרון יכול להיות בזה, ומאי שנא מלולב דניטלת כל שבעה זכר למקדש וכן בשאר הדברים כדהובא באנצקלפדיה חלק ג' ע' רמא. אף דליכא כאן קיום מצוה **מדאורייתא** כיון דאין ביהמ"ק קיים וכו'.

הרב מנחם פלדמאן
- תושב השכונה -

ב. בקשר להנתבאר בהתוועדות קודש (א') דש"פ האזינו בהכתוב (לב, ז) "זכר ימות עולם בינו שנות דור ודור שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" ובפירש"י "בינו שנות דור ודור - דור אנוש שהציף עליהם מי אוקינוס ודור המבול ששטפם. ד"א לא נתתם לבבכם. . להכיר על שיש בידו להיטיב לכם ולהנחיל לכם ימות המשיח והעולם הבא". ושאל כ"ק אדמו"ר שליט"א (בין שאר השאלות) מדוע אין רש"י מסתפק בביאור הא', ומוסיף להביא "די"א". ועינ"ש הביאור.

ויל"ל עוד טעם לזה שאין רש"י מסתמך על פל' הא' בלבד (ומביא "די"א") - מפני שהבן חמש למקרא כבר למד שהקב"ה נשבע שלא להביא עוד מבול לעולם! וא"כ אי"ז (ההתבוננות בעונשם של דור המבול) מפחדו, שבגללו לא יחטא.

אמנם, לאידך, ל"ל שפשוט הוא להבחלמ"ק שכוונת רש"י היא (לא שהקב"ה יביא עוד מכול, כי אם) שהקב"ה פורע עונש להחוטאים.

(ב) בנוגע להפלא הכי גדול, שהקב"ה "הביא", כביכול, את מי אוקיננוס ממקומו, למקום רחוק כ"כ (גן עדן), - ששמע מזה, שבשטח הארץ שבין מקומו של אוקיננוס וגן עדן לא הציפו המים, כי אם במקום ג"ע, וזהו הפלא שבדבר, ש"הביא" הקב"ה את המים ממקום רחוק כו' -

הנה, יש להעיר בזה ממש"כ רש"י בבראשית (ו,ד) ד"ה וגם אחרי כן: "...אבדן של דור אנוש - שעלה אוקיננוס והציף שליש העולם..."

א"כ, מסתבר לומר שמקומו של ג"ע אינו מחוץ לשטח שליש העולם ממקום אוקיננוס, וא"כ - עיקר הפלא הוא בנוגע לעצם הענין ד"הציף עליהם מי אוקיננוס", ולא ענין ה"הבאה" של מימיו למקום רחוק כ"כ, מאחר שג"ע הוא בתוך תחומו של שליש העולם ממקום אוקיננוס.

הרב לוי גאלדשטיין
- תושב השכונה -

ג. בנוגע למה ששאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות של ו' תשרי בנוגע לסיום של מסכת יומא וזלה"ק: בסיום מסכת יומא לפני מי אתם מטהרים מי מטהר אתכם אבלכם שבשמים ועד שאומרים ע"ז אשריכם ישראל שהאושר הוא בזה שאביכם שבשמים מטהר אתכם, ויש להבין בתשובה שיש בה כמה דרגות מיראה מאהבה תשובה שלימה וכו' ובל' הידוע תשובה תתאה ותשובה עילאה מוכרחת עבודת האדם היינו שהאדם עצמו צ"ל שב מידיעתו ולחזור בתשובה ואם לא שב האדם עצמו לא יועיל לו מישהו אחר. וא"כ איך אפשר לומר אשריכם ישראל מי מטהר אתכם אבלכם שבשמים שהאושר והשבח דתשובה (שצ"ל ע"י עבודת האדם) הוא שאביכם שבשמים מטהר אתכם?

לכאורה יכולים להסביר את זה ע"פ מה שמבואר בלקו"ש חלק כד ליהכ"פ סעיף ז' וז"ל: אין משנה רעדט זיך וועגן דעם "וּזְרַקְתִּי" וואס קומט נאך איידער דער מענטש הויבט אן תשובה טאן, אבער אין גמרא, וואו דער פסוק "וּזְרַקְתִּי גו'" ווערט געבראכט נאכן פסוק פון "מקוה ישראל ה'" און זיין פעולה, דארף מען זאגן, אז דער "וּזְרַקְתִּי" איז אויך אן ענין אין דער עבודת התשובה של האדם [וואס דערפאר ברענגט די גמרא דעם גאנצן פסוק, אויך "וּטְהַרְתֶּם גו'" וואס איז מדגיש די עבודת התשובה פון דעם אידן] ואדרבה - דאס איז נאך העכערע תשובה ווי דער תשובה פון "מקוה ישראל" פאר זיך, וואס דערפאר ווערט עס געבראכט נאך "מקוה ישראל".

ויש לומר הביאור בזה: "וּזְרַקְתִּי" מיינט דאך די טהרה שא"י הזאה, וועלכע איז פארבונדן מיט מים חלים דוקא - דער העכסטער ענין הטהרה (וועלכער איז בכחו לטהר מטומאת מת).

און דאס איז די גמרא מרמז: נאך דעם ווי א איד טוט זיין עבודה וויפל ער קען טאן בעבודת עצמו (תשובה בדוגמת טבילה במקוה) - הויבט אויף דער אויבערשטער א אידן צו דער העכסטער שלימות און תשובה (וואס איז בדוגמת הטהרה פון "וּזְרַקְתִּי" מים חלים). עכ"ל.

לכאורה איך יקובל התשובה של הב"א הר"י ע"י העבודה נבדל לגמרי מהקב"ה, אלא מוכרחים לומר שהקב"ה רוצה לקבל תשובתו של האדם לפיכך זה כתוב מטהר אתכם שבא מהקב"ה שרוצה לקבל התשובה.

הת' שניאור זלמן זאיאנץ
- תלמיד בלישיבה -

ל ק ו ט י ש ל ח ו ת

ד. בהנתבאר בליקוט דחגה"ס (ש.ז.) שעצם מצוות הקהל הוא הענין ד"ליראה את ה' אלקיך גו'", שזה שכתוב

בפסוק אחד "למען . . למען . . " - מוכח שזהו מעצם המצוה. ובהערה (17): בענין זה מצינו כמה חילוקים, הן ב"למען" הנאמר בשייכות לפעולת המצוה, ולדוגמא בתפלין (בא יג, ט) נאמר בפסוק אחד, ובציצית (שלח טו, מ) בפסוק בפ"ע, והן ב"למען" שנאמר בשכר מצות, לדוגמא בכבוד אב ואם (ואתחנן ה, טז) נאמר בפסוק אחד, וכן בשילוח הקן (תצא כב, ז), ובמזוזה (עקב יא, כא) בפסוק בפ"ע. ואולי תלוי אם כל הדיבור דהמצוה נאמר בפסוק אחד או בכמה פסוקים. ויל"ע אם בכלל נפק"מ להלכה באם נאמר בפסוק אחד (שזה פסקי משה ואנן לא פסקינן (מגילה כב, א)). ואכ"מ דכ"ז. ע"כ.

ולהעיר מהמבואר בלקו"ש חכ"ב שיחה ב' לפ' קדושים בנוגע למ"ש (יט, כג-כה) "ובשנה החמישית תאכלו את פרינו להוסיף לכם תבואתו אני ה' אלקיכם" ופירש"י: המצוה הזאת שתשמרו תהי' להוסיף לכם תבואתו שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות. ומאריך שם כ"ק אדמו"ר שליט"א לבאר שלשיטת רש"י עצם מצוות ערלה וכרם רבעי היא להוסיף לכם תבואתו (שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות), ומוכיח את זה - ובלשונו: די שאלה אין פסוק וואס רש"י קומט פארענטפערן בפירושו איז [ניט בנוגע דעם ארט פון די ווערטער "להוסיף לכם תבואתו" - וכנ"ל (סעיף ג) אז אין פשוטו של מקרא איז דאס מלכתחילה קיין קשיא ניט - נאר] אין דעם פירוש התיבות: אויב תורה וואלט סתם געמילנט אנזאגן דעם שכר המצוה, האט געדארפט שטיין (ע"ד ווי אין אנדערע ערטער) "למען הוסיף לכם תבואתו", אדער "ואוסיף לכם תבואתו" וכיו"ב.

דער לשון "להוסיף לכם תבואתו" (בלמ"ד בתחלתה) ווילזט, אז דאס איז דער מכוון און תכלית פון דער מצוה - "שלוש שנים גו' לא יאכל. ובשנה הרביעית יהי' כל פרינו קודש גו' (כדי) להוסיף לכם תבואתו". ע"ד "זכור את יום השבת לקדשו", וואס דער "לקדשו" איז (ניט א שכר, נאר) די מטרה און תכלית פון דעם "זכור". ע"כ בהנוגע לעניננו.

שמכהנ"ל מוכח שכשכתוב "למען" אפילו בפסוק אחד אין זאת אומרת שהוא מעצם המצוה, (כפי שכותב שאם הי'

כתוב בנוגע לערלה וכו' (בפסוק אחד) למען אז הי' המובן שאין זה מעצם המצוה), ואם כן דוקא כשהי' כתוב אצל הקהל "ליראה . . לשמוע . .". (בלל הי' למען"ס) וכפי שמצינו אכן כמה פעמים שכתוב "ליראה וכו'" (גם בנוגע למצוות הקהל) - דוקא אז הי' מוכח שהיא מעצם המצוה.

ויש לחלק בין פשוטו של מקרא, להמבואר בהליקוט.

ושבעים פנים לתורה (אף שלכאורה באיזה דרך שתלמוד יוקשה הביאור האחר, ואכ"מ).

*

ה. מענין לענין יש להעיר שבנוגע למ"ש בהערה 18: אף שלדעת הב"ח (טאו"ח סתרכ"ה) אף במצוות סוכה הידיעה היא חלק מהמצוה (וראה שם שנלמד מתיבת "למען" שמורה כי עיקר המצוה וקיומה תלוי' בכוונתה). - ולהעיר שלא מצאתי לע"ע מי דפליג עליו בפירושו. אבל במצות הקהל יש ענין נוסף, כדלקמן סעיף ה'. ע"כ.

ולהעיר שלדעת הב"ח גם ב(תפילין ו) ציצית, שאצלו כתוב הי' למען" בפסוק בפ"ע (כפי שמביא בהערה שלפנ"ז) הוא גם חלק מעצם המצוה. וכותב שניהם - תפילין וציצית - בענין אחד שאצל שניהם הוא מעצם המצוה.

ולהעיר גם מלקו"ש חט"ו שיחה א' לפ' נח ע' 40 ובהערה 52 שם, ודו"ק.

הרב לוי יצחק רוביננסאהן
- תושב השכונה -

ו. במכתב כללי דו' תשרי ש.ז. בהתחלה נת' בהערה ד"ה שנת הקהל - כן ל"ל, דכל השנה כולה נקראת ע"ש קיום מצות הקהל בחג הסוכות, ע"ד הלשון שנת היובל (בהר כה, יג) שכל השנה נק' "על שם תקיעת שופר" (רש"י בהר שם) דיוהכ"פ - ואף שבשנת היובל יש דיני יובל כל השנה ובלל שינוי - אף ששם השנה ("שנת היובל") אינו ע"ש דינים אלה אלא ע"ש התקיעה

("יובל"), שהיא פעולה חד פעמית.

ואולי י"ל שגם בהקהל כל תכליתו אינו פעולת ההקהל עצמה, אלא התוצאה בימים שלאח"ז "ליראה גו" כל הימים גו" (וילך לא, ג). ע"כ.

ויש להעיר מלקו"ש ח"ט ע' 198 הערה 16 שמבאר טעם קריאת שם שנת יובל ושנת הקהל - משי"כ רש"י (בהר כה, י): יובל הוא וגו' על שם תקיעת שופר (אף שגם זה הוא פעולה א' בתחילת השנה), כי שם הרי"ז בנוגע לנקיבת שם (ובשעת התקיעה נקרא, ובמילא - נשאר כן ונקבע השם) ובשולי הלגיון מוסיף -ועד"ז נתבאר טעם שיש לקרות את כל השנה "שנת הקהל" - ראה שיחת ש"פ ואתחנן תשמ"א. הרי שבמכתב הנ"ל, הוסיף טעם לנקיבת שם "שנת הקהל" משום שהתוצאה היא לימים שלאח"ז.

וצלה"ב: דאם פעולת הקהל הי' ע"ד דינל שמיטה, ששייך לכל השנה, אז מובן מדוע יקראו מזה שנת הקהל, אבל הטעם שנת' בהערה של מכתב הנ"ל הוא משום שתוצאות באים לימים שלאח"ז שהוא ליראה את ה' וגו', וענין זה צריך להמשך לא רק לשנה א' אלא לשבע שנים עד הקהל הבא א"כ, צ"ל דיש שני אופנים בענין נקיבת שם דשנת הקהל:

(א) לא לקרותו בכלל שנת הקהל משום שהוא פעולה חד פעמית.

(ב) או, אם משום תוצאות שבאים לאח"ז, אז מדוע רק לשנה א' קוראים שנת הקהל, הרי תוצאות דהקהל צריך להספיק לשבע שנים?!

אלא י"ל, דיש בזה מה שאין בזה, וכל א' מוסיף פרט אחר: בהערה בלקו"ש מבורר שאפשר לקרוא לשנה בשם על פעולה חד פעמית ע"ד שנת יובל.

ובמכתב הנ"ל, נותן טעם קצת, דמצינו השפעת דענין הקהל לימים שלאח"ז ולכן אפשר לקרותו "שנת הקהל" אבל אם רק משום זה, אז אין טעם מדוע רק לשנה א' קוראים

שנת הקהל, לכן יש להביא מה שמבואר בלקו"ש הנ"ל, ועם שני הערות אלו, מובן מדוע קוראים לשנה זו, שנת הקהל.

הרב מיכאל לוזניק

- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -

- מלאמל פלארידא -

ח ס י ד ו ת

ז. בד"ה בסוכות תשבו שבעת ימים גו' דשנת תשמ"א שזכינו וי"ל מוגה בקונטרס חגה"ס (תשמח) אות ג' וז"ל: והנה החילוק שבין עבודת הקרבנות להעבודה דקטורת היא גם בנוגע להדברים המתבררים על ידם. דקרבנות הם מדברים המותרים דוקא, וכמו כל הענינים דתומ"צ שלא הוכשר למלאכת שמים אלא טהורים ומותרים בפ"ך. משא"כ בסממני הקטורת היו גם דברים טמאים, וכמו המור שהיא דם של חי' ידוע.

ובהערה 31 שם צוילין: רמב"ם הל' כלי המקדש פ"א ה"ג. וראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' א' קלו. וש"נ.

וברמב"ם שם: המור - הוא הדם הצרור בחי' שבהודו הידוע לכל שמתבשמין בה בני אדם בכל מקום.

ובמאמרי אדהאמ"צ שם: וכמו המור שנעשה מדם קרוש של חי' ידוע כו' וכה"ג.

ובמ"מ שם צוילין: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' קצה וס"ע רא ואילך. ומקבילו בלקוטי תורה נשא כא, א; כב, ד; הנחת הר"פ ס"ע מז. תורה אור מגלת אסתר צט, א. סידור שער התפלה כז, ב ומקבילו בלקו"ת שיר השירים לב, סע"א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תפח, וש"נ.

והנה ל"ע מה הפירוש "חי' ידוע" האם פירושו הוא שהחי' וגם שמה ידועים לכל (כדמשמע ברמב"ם שם), או הפירוש הוא ששמה של החי' הוא: "ידוע"?!

בסה"מ תקס"ז שם ע' קצה: כי היל' ב' מיני מור
במשכן הא' מור שבסממני הקטורת מור וקציעה והוא נעשה
מדם חיה **שמה ידוע** כשנקרש הדם ונעשה בושם...

וראה תו"א שם: שהוא דם **חיל' ידוע** שנקרש בחטורת
שבצוארה ונעשה בושם הנק' מר.

שמכל הנז מקומות (שנעתקו ושלא נעתקו) משמע שמו
של חיל' זו ידוע לכל (ולא שמה "ידוע").

אולם בלקו"ת נשא שם איתא: והענין כי המור נעשה
מדם חיל' **שנק' ידוע** כשנקרש הדם ונעשה בושם.

[וכ"ה גם בסה"מ תקס"ז ס"ע רא ואילך (הנסמן
במאמרי אדה"א שם): שהוא נעשה מדם חיל' הנק' **ידועה**
ונעשה בושם . . . וענין המור הוא מחיל' הנק' **ידועה**].

שמפשות הל' משמע ששם של החיל' היא "ידוע".

שצע"ק מהו המקור לזה?!

במ"מ שם ללקו"ת צויין לטו"א סרט"ז בתחילתו.

ובטור שם: והנכון בעיני **שחיה ידועה היא ויש לה**
כמין חטוטרות בצווארה.

אבל לכאורה אין הפירוש בטור שמה של החיל' הוא:
"ידוע" כ"א שהחיל' ידוע לכל כו'!

ובפרישה שם: בסמ"ג מצוה ל"ט כתב **שיש חיה שמה**
ידוע כו'.

ולכאורה גם כאן פירושו הוא שמה של החיל' ידוע
לכל כו'!

[ולהעיר שבמ"מ ללקו"ת שם אינו מעתיק נכון לשונו
של הלקו"ת אלא כותב: "המור נעשה מדם חיל' **ושמו ידועה**",
ולא כבפנים הלקו"ת "שנק" - שמזה משמע שזהו שמו].

שגם כאן משמע ששמו של החי' היא "ידוע".

ולהעיר גם משינוי לשונו של אדה"ז שבלקו"ת כותב ונק' **ידוע**... משא"כ בתקס"ז כותב: שנק' ידועה עם ה"א, ובשניהם משמע שזה גופא השם.

ולהעיר שגם במקומות שמסגנון הלשון משמע שאין שמו "ידוע", מקשר זה עם "ידעוני" הנז' בתורה. [שלכאורה אם אין זה שמו איך מקשרים זאת עם "ידעוני" (ושאר קליפות - ראה תקס"ז שם)].

ולדוגמא בתו"א מגלת אסתר: שהרי חי' ידוע הנ"ל הוא ידעוני הנזכר בתורה. (וכן הוא גם בתקס"ז שם).

וצ"ע במקורו של אדה"ז ששמו "ידוע". (ובשינויי הלשונות בזה).

ודוחק לומר שמקורו מהסמ"ג שם (המובא בפרישה לטו"א"ח שנעתק לעיל), שיש לומר שזהו כוונת הפרישה בהשגתו על הטור, כנ"ל.

ויש לעיין בכ"ז ובאתי רק להעיר.

הרב י. בן-קלמן
- תושב השכונה -

ר מ ב " ם

ח. בנוגע למצוות הקהל כותב הרמב"ם (הל' חגיגה פ"ג ה"ו) "חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה **כיום שניתנה בו בסניל** . ויראה עצמו כאילו עתה נצטוה בה **ומפלי הגבורה שומעה**, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל".

ויל' שמקור דברי הרמב"ם הוא **מפסוק מפורש** בנוגע למ"ת (ואתחנן ד, י) **"יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחרב**

באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי אשר
ללמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חילים על האדמה ואת
בניהם ללמדון", שזה דומה ממש ללשון הכתוב בנוגע למצות
הקהל (וילך לא, יא) "הקהל את העם האנשים נשים וטף וגרך
אשר בשעריך, למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה'
אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת. ובניהם
אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים
אשר אתם חילים על האדמה".

הת' יוסף יצחק גרינבערג
- תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ט. עה"פ "אלה תולדות נח נח" (ו,ט) - צ"ל למה כתוב ריבוי פעמים שמו של נח. והרי יכול לכתוב אלה תולדות נח. איש צדיק הי' (והבן חמש עדיין לא למד מ"ש בזהר -שמי"ש ב' פעמים נח זהו נליחא לעליונים ונליחא לתחתונים).

הת' שאול משה אליטוב
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
ארגענטיןא

י. בפירש"י ד"ה את האלקים התהלך נח (ו,ט): ובאברהם הוא אומר אשר התהלכתי לפניו נח הי' צריך סעד לתומכו אבל אברהם הי' מתחזק ומהלך בצדקו מאליו, עכ"ל.

וצריך להבין: א) מה אינו מובן כאן בפשוטו של מקרא שזה בא רש"י לפרש.

ב) הבן חמש למקרא עוד לא למד מה שנאמר באברהם, ובמילא אין לו שום קושיא משם, ולמה לו לרש"י לפרש זה כאן.

ולכאורה הי' לו לפרש זה על פסוק (כד,מ) ... אשר התהלכתי לפניו וגו'. *

ג) בסוף פרשת בראשית כתיב (ה,כב) ויתהלך חנוך את האלקים, וכן על דרך זה בפסוק (כד), ולמה לא פירש רש"י שם למה נאמר "את האלקים" ולא "לפני האלקים" והחילוק בין אברהם לחנוך, על דרך שמפרש בפרשתינו החילוק בין אברהם לנח.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

*****

* אולי א"ל שרש"י זה בא בהמשך ובסמיכות לרש"י שלפני"ז שמסיים "ואילו הי' בדורו של אברהם לא הי' נחשב לכלום (וע"ז מקשה הלא כתוב) "את האלקים התהלך נח"

פרק ז פסוק טו: וזה אשר תעשה אתה שלש מאות אמה אורך התיבה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה.

ובפסוק טז: תחתים שניים ושלשים תעשה.

ומפרש"י: ג' עליות זו על גב זו עליונים לאדם אמצעים למדור, תחתים לזבל.

בענין התיבה יש כו"כ ענינים שדורשים ביאור:

(א) בלקו"ש חט"ו פ' נח הקשה מדוע לקח משך זמן של 120 שנה לבנות את התיבה וביאר דמכיון שנאמר בפסוק יד "עשה לך" שרק לנח ה' ציווי לבנות בלי שום עזרה, אי"כ הרי זה פלא, איך בנה תיבה כ"כ גדולה ב-120 שנה, ולא יותר? עיל"ש.

עכ"פ, עדיין צלה"ב: איך בנה נח לבד כל התיבה ב-120 שנה?

(ב) בכלי יקר מבאר שפרט לנו הכתוב מדת ארכה ורחבה וקומתה מחמת . . להודיע לנו גודל הנס שהחזיק המועט את המרובה כי היו שם בריות גדולות פילים וראמים.

וכן מבאר הרמב"ן בפסוק יט - ידוע כי החיות רבות מאד ומהן גדולות מאד כפילים . . גם מעוף השמים רבים אין להם מספר . . ומאכל אשר יאכל לשנה תמימה לא תכיל אותם התיבה הזאת ולא עשר כיוצא בה אבל ה' נס החזיק מועט את המרובה.

וצלה"ב:

מדוע לא מציינו שירמז רש"י שהי' פה נס, שמועט

*****

ואיך אפשר לומר שלא נחשב "לכלום" וע"ז מתרץ רש"י "ובאברהם הוא אומר וכו'".

המערכת

החזיק את המרובה? *

ג) מהו הפירוש ברש"י הנ"ל שהיו ג' עליות ושקומה א' ה' לאדם? מדוע לא כותב רש"י לנח ומשפחתו? ואולי מפני שרצה לקצר בלשונו.

אבל עדיין צלה"ב: מדוע ה' צריכים קומה א' שלימה רק לשמונה אנשים לעומת כל החיות בעולם היו ג"כ בקומה אחת? הרי ה' מספיק לנח ומשפחתו כמה חדרים. והשאר יכלו להשתמש לשאר החיות?

וראה מפרשים בענין זה מדוע ה' צריכים מדור שלם לזבל? ואף שידע שיהי' הרבה זמן הרי לאחר 40 יום, יכול ה' להרק את הזבל מהתיבה למים?

ואולי י"ל שכך הוה, שלאחר 40 יום הוריקו את הזבל למים, אבל למשך זמן של 40 יום (שהי' מסוכן לפתוח חלונות וכו') היו צריכים קומה שלמה לכל הזבל מכל החיות.

ד) מדוע ברש"י הנ"ל לא מוזכר איפה שמו את כל האוכל?

ה) בנוגע למה שצוה הקב"ה (ו, כא) ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל וגו'.

יש להקשות:

1) הרי אוכל לכל החיות בתיבה ה' צריך ג"כ כו"כ תיבות רק בשביל האוכל.

ומדוע אין ביאור איפה ואיך ה' האוכל בתיבה.

*****

* ואולי י"ל שילד בן חמש, אין לו מושג כמה חיות יש בעולם, וכל השאלה מעיקרא ליתא.

(2) איזה אוכל הביא נח לתיבה שיכול להחזיק משך זמן של שנה שלימה בתיבה? בפרט שרוב חיות אוכלים לרקות, פירות וכו' שלא יכולים להשאר משך זמן של שנה בתיבה.

(3) האם אפשר לדייק מזה, שנח הי' איש עשיר מאד, שקנה אוכל מספיק לכל החיות בתיבה לשנה שלימה, וכך בנה את כל התיבה וכו'?

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמי פלארידא

יא. עה"פ "ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התיבה" (ו, יט) צ"ל מאחר שבהמשך עה"פ באו אל נח (ט, ז) מפרש רש"י: "מאליהן" אי"כ מה שיניך הציווי תביא אל התיבה? *

הרב שאול משה אליטוב
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
ארגענטנא

יב. בפרשתינו פרק ו פסוק יט: שנים מכל פירש"י "מן הפחות שבהם לא פחתו משנים".

צ"ע הלשון "מן הפחות" וגם הפי' שכתב בשפ"ח צ"ע שכ' "דק"ל דהא כתיב בסמוך תקח שבעה שבעה" שהרי כאן הי' הציווי רק על שנים ולא על שבעה. ולכן אפשר לפרש שלשון הדפוס הראשון הוא הנכון שהגירסא שם "שנים מכל מין ומין שבהם לא פחתו משנים אחד זכר ואחד נקבה". וראה בספר יוסף הלל.

*****

* עי' ברא"ם שמתרץ זה בפשטות שבאו אל נח ונח הבליאם והכניסם אל התיבה.

וכן קשה למה לא אמר לו מיד שיש מינים שצריכים להביא שבעה שבעה, כדי לידע כמה להכין אוכל וכו' מצד הכמות.

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

יג. פרק ו פסוק יט: ומכל החי - מפרש"י אפי' שדים.

ובפסוק כ' מפרש"י - אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם וכו'.

א"כ צלה"ב:

איך מסבירים לבן חמש, מהו שד? וא"א לומר שכל שד הוא דבר רע, כל א"כ, לא היו יכולים להכנס לתיבה, וכפי שפרש"י - ולא השחיתו דרכם? ועוד, אם שד זה דבר רוחני, א"כ איך מבול ה' יכול להורגו?

וכן צלה"ב, מה שמצינו כו"כ מפרשים נעמדים על ענין זה: מה בנוגע להצלת הדגים? אם אפי' שדים באו לתיבה מדוע לא עשה נח מקום מיוחד לדגים? ואם נצולו באו"א, מדוע אין רש"י מרמז שום דבר בענין זה?

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמי פלארידא

יד. עה"פ "ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך והי' לך ולהם לאכלה" (ו, כא).

ולכאורה יש כפילות בפסוק - בתחילה נאמר "מכל מאכל אשר יאכל", ולבסוף מסיים "והי' לך ולהם לאכלה"?

*

טו. עה"פ "ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה"

(ו, כב).

מפרש רש"י: זה בנין התיבה. ובהמשך עה"פ "ויעש נח ככל אשר צוהו הו' " (ז, ה) מפרש רש"י זה בליאתו לתיבה.

וצ"ל מדוע בנוגע לבנין התיבה נאמר שם אלקים מדת הדין ובנוגע לביאתו לתיבה נאמר שם הו' מדת הרחמים?

ואפש"ל בזה דהלא רש"י מפרש בפרק ו' פסוק יד שנה עסק בבנין התיבה ק"כ שנה כדי שיספר לאנשי דור המבול על דבר המבול שהו"ע של דין. ועי"ז אולי ישובו, ולכן בבנין התיבה נאמר שם אלקים - דין.

משא"כ בכניסתו לתיבה שהמטרה בזה היא כדי שנה ינצל ממל המבול, נאמר שם הו' מדת הרחמים.

והנה במ"ש "ויעש נח . . . כן עשה" צ"ל מה הכפילות?

הרב שאול משה אליטוב
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
ארגענטינא

טז. פרק ז פסוק א: כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.

לכאורה טעם זה שאמר **לנח**, הי' צריך לומר לו קודם בעת הצווי בפסוק ו, יד עשה לך תבת וגו', לכן בחרתי בך ולא באחר, ולמה נכתב זה כאן אחר שעברו ק"כ שנים בבנין התיבה.

הרב אהרן חיסריק
- תושב השכונה -

יז. עה"פ נח ובניו (ז, ז) מפרש רש"י האנשים לבד והנשים לבד לפי שנאסרו בתשמיש המטה מפני שהעולם שרוי בצער.

והרי לעיל כבר כתב רש"י כן (ו, יח) ומהו הכפל?

וגם מה שבפעם הב' מוסיף טעם מפני שהעולם שרוי בצער. *

הרב שאול משה אלטוב
- שלח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
ארגענטנא

חי. בפ"ז פל"ב "ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום
וארבעים לילה".

ופירש"י "ארבעים יום וגו' - נמצא ארבעים יום
כלים בכ"ח בכסלו לר' אליעזר שהחדשים נמנין כסדרן אחד
מלא ואחד חסר הרי ל"ב ממרחשון וכ"ח מכסלו".

וצריך להבין לעיל בפסוק ל"א פל' "בחודש השני -
ר' אליעזר אומר זה מרחשון ר' יהושע אומר זה אינר
ומדוע בפסוק אצלינו רש"י מסביר רק לפי ר' אליעזר ולא
מזכיר שלר' יהושע יוצא שמ' לום כלים מכ"ח בסיון?

וכן צריך להבין לקמן בפ"ח פ"ג שמסביר את חשבון
חמשים ומאת יום רק לפי ר"א? וכן בפ"ח פסוקים ד' וה'.
ומדוע רק בפ"ג מזכיר שוב את שני הדעות (של ר' אליעזר
ור' יהושע)? *

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיש
- תות"ל 770 -

*****

* עי' בגו"א מה שמתרץ בזה.

* ל"ל שמזכיר רק בתחלה ובסוף ב' הדיעות משא"כ
בשאר המקומות מובן מאיליו ובפרט בפסוק זה שצריך
להזכיר דעת ר"א מפני שחשון לפעמים מלא ולפעמים חסר
משא"כ לדעת ר"י החשבון הוא פשוט.

לט. בפירש"י ד"ה בעצם היום הזה (ז, יג:) למדך הכתוב שהיו בני דורו אומרים אילו אנו רואים אותו נכנס לתיבה אנו שוברין אותה והורגין אותו אמר הקב"ה אני מכניסו לעיני כלם ונראה דבר מי יקום, עכ"ל.

עיין בפירש"י בפרשת האזינו (לב, מח) ד"ה וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה:

... נאמר בנח בעצם היום הזה בא נח וגו' במראית אורו של יום לפי שהיו בני דורו אומרים בכך וכך אם אנו מרגישינן בו אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה ולא עוד אלא אנו נוטלין כשילין וקרדומות ומבקעין את התיבה אמר הקב"ה הריני מכניסו בחצי היום וכל מי שיש בידו כח למחות יבא וימחה, עכ"ל.

עיין בלקוטי שיחות חלק לט, האזינו ב, בהערה 21, וז"ל:

ואף שבנח שם פרש"י: "שהיו בני דורו אומרים אילו אנו רואים אותו נכנס לתיבה אנו שוברים אותה **והורגין** אותו כו'" - הרל שם כותב רש"י "אנו רואים אותו **נכנס**". ועוד שינויים.

והנקודה: "בעצם" דפרשתנו מאכט גלאטער לומר שגם דור המבול האמינו במדה גדולה בכח ה' במה שנאמר "בעצם גו' (ולכן **כשיכנס** לתיבה - איז פארפאלן כו'), משא"כ קודם שלומדים פרשתנו כו', בפשטות הכתובים ה' "רק רע גו'" וכופרים במבול כו' (ולהעיר מפרש"י נח, שם ז). עכ"ל ההערה שם.

ועלין שם בשוה"ג, וז"ל:

וראה גם פרש"י לחזקא' יד, יד. ואכ"מ.

אבל להעיר מפרש"י נח שם, טז. עכ"ל ההערות שם.

ולא הבנתי:

(א) מה ה' מהותם של אנשי דור המבול, האמינו במדה גדולה בכח ה', או, היו "רק רע גו" וכופרים במבול.

ואיך שייך לומר שהאמינו במדה גדולה" בכח ה' אחרל שהפסוק בפרשתינו אומר "רק רע גו".

(ב) למה צריך רש"י לפרש בפרשת האזינו:

"(אם אנו מרגישים בן) אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה".

משא"כ בפרשתינו מפרש:

"(אלו אנו רואים אותו) נכנס לתיבה".

ולמה לא פירש בשני מקומות באופן אחד.

(ג) למה לא פירש רש"י בפרשתינו, (על דרך שפירש בפרשת האזינו): "אנו נוטלין . . . וקרדומות ומבקעין את התיבה", רק אמר סתם: "אנו שוכרים אותה וכו'".

ולכאורה, כאן בפרשתינו הוא עיקר סיפור אודות המבול, וה' לו לפרש יותר. ועל דרך שמצינו שרש"י מוסיף בפרשתינו לפרש ענין מה שלא הביא בפרשת האזינו,

והוא: עיין בפירש"י ד"ה ויסגור ה' בעדו (ז, טז): הגין עליו שלא שברוה הקיף התיבה דובים ואריות והיו הורגים בהם, עכ"ל.

ולמה לא הביא גם פרטים אלו בפרשת האזינו.

(ובאמת צריך להבין מה מכריח רש"י לפרש זה בפרשתינו ומהיכן יודע רש"י מפשטות הכתובים באיזה אופן הציל הקב"ה את נח מרשעים שבדור, והרי "הרבה ריוח והצלה לפניו").

(ד) למה לא פירש רש"י בפרשתינו, (על דרך שפירש בפרשת האזינו) שהפירוש של בעצם היום הזה הוא "במראית אורו של יום".

ובפרשת האזינו אומר רש"י לכתחילה "במראית אורו של יום", ומסילים: "הריני מכניסו בחצי יום.

ובפרשתינו אומר רש"י "(אני מכניסו) לעיני כולם. ואינו מזכיר כלל לא "במראית אורו של יום" ולא "בחצי יום".

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כ. בפ"ז פט"ז "והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אותו אלוקים ויסגור ה' בעדו".

ופירש"י "ויסגור ה' בעדו - הגין עליו שלא שברוה הקיף התיבה דובים ואריות והיו הורגין בהם, ופשוטו של מקרא סגר כנגדו מן המים, וכן כל בעד שבמקרא לשון כנגד הוא. בעד כל רחס. בעדו ובעד בניך. . התפלל בעד עבדיך כנגד עבדיך".

וצריך להבין מדוע רש"י מקדים לפרש מדרש לפני שמפרש את המילה עפ"י פש"מ. *

ועוד מדוע מסביר [ורק] בדוגמא האחרונה שהמלה "בעד" פירושה כנגד?

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיש
- תות"ל 770 -

*****

* משום דבכללות הענין משמע יותר כפי' המדרש מאחר שבא בהמשך למ"ש לפני"ז בעצם היום הזה בא נח וגו' עד והבאים זכר ונקבה, שהכל מדובר אודות הכניסה אל התיבה ולא בהגשם והמים, ואילו לפי' הב' (פשוטו) הו' צריך לכתוב או לעיל לאחר פסוק יב או לקמן בפסוק י"ז ששם מדובר אודות הגשם והמים.

המערכת

כא. עה"פ ויסגור ה' בעדו. (ז, טז) מפרש רש"י: וכן כל בעד לשון כנגד הוא, בעד כל רחם (בראשית), עור בעד עור (איוב), מגן בעדי (תהלים), התפלל בעד (שמואל א').

וצ"ל מה צורך בריבוי ראיות? וגם בנוגע לסדר הפסוקים מדוע הדוגמא משמואל שהוא בנביאים לא בא כדוגמא שני', לפני איוב ותהלים שהם בכתובים?

הרב שאול משה אליטוב
שלח כ"ק אדמו"ר שליט"א
- ארגענטנא -

כב. פרק ז פסוק טז: ויסגור ה' בעדו פרש"י הגין עליו, ופשוטו של מקרא סגר כנגדו.

צריך עיון.

(א) למה מביא הפי' בפשוטו של מקרא לאחרונה,

(ב) ועוד שהרי לעיל בפ' בראשית ב, כא. ויסגור, פי' רש"י ויסגור מקום החתך.

(ג) מה חסר בפשוטו של מקרא, שצריך להביא פי' א' שהוא מלשון הגון, וראה במזרחי ובגור ארי' ובעוד מפרשים.

הרד"ק מביא רק פי' הב' מפשוטו של מקרא.

בדפוס אלקבץ (רש"י דפוס ב') הגי' "סגר בעדו שלא שברוה".

(ד) וכן כל בעד שבמקרא לשון כנגד ומביא כמה פסוקים, בדפוסים שלנו כמו במקראות גדולות ובדפוסים הנפוצים הסדר:

בעד כל רחם - בראשית כ, יח.

בעדך ובעד בניך - מלכים ב, ב, ג.

עוד בעד עור - איוב ב, ד.

מגן בעדי - תהלים ג, ד.

התפלל בעד עבדיך - שמואל א' יב, יט.

שכ"ה הסדר בדפוס ראשון של רש"י.

בדפוס שני של רש"י חסר הפסוק בעדך ובעד בניך.

בדפוס רומי מביא רק הפסוקים בעד כל רחם בעדך ובעד.

(ה) ועוד צ"ע למה מביאים רק פסוקים אלו, הלא בקונקורדנציה מובא עוד פסוקים.

הרב אהרן חילטריק
- תושב השכונה -

כג. בפירש"י ד"ה ויזכור אלקים (ח, א): זה השם מדת הדין הוא ונהפכה למדת רחמים על ידי תפלת צדיקים ורשתן של רשעים הופכת מדת רחמים למדת הדין שנאמר וירא ה' כי רבה רעת האדם וגו' ויאמר ה' אמחה והוא שם מדת הרחמים, עכ"ל.

ענין בלקוטי שיחות חלק כ' פרשת נח-ג, ששם ביאר כ"ק אד"ש למה פירש רש"י "ורשתן של רשעים הופכת מדת רחמים למדת הדין" כאן בפרשתינו, וגם למה לא פירש רש"י זה בפרשת בראשית על פסוקים "וירא ה' כי רבה רעת האדם וגו', ויאמר ה' אמחה וגו'".

אבל יש עוד כמה דברים שאינם מובנים לכאורה, שלא נתבארו בשיחה הנ"ל.

(א) ענין בפירש"י בפרשת בראשית ד"ה ברא אלקים, וז"ל: ולא אמר ברא ה' שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים למדת

הדין, עכ"ל.

וצ"ל, למה לא אמר רש"י שם בפירושו שאלקים הוא "שם מדת הדין", והול' הוא "שם מדת רחמים", על דרך שאמר בפרשתינו,

והילינו, שהל' לו לרש"י לפרש שם בסגנון זה: זה השם מדת הדין ולא אמר ברא ה' שהוא שם מדת הרחמים.

ומסגנון לשון רש"י שם משמע לכאורה שהבן חמש למקרא כבר יודע זה, ומהיכן יודע זה, ואם יודע זה למה צריך רש"י לפרש זה בפרשתינו.

(ב) זה שרש"י אומר "ונפכה למדת רחמים על ידי תפלת צדיקים", צריך להבין: תפלה מאן דכר שמי', והרל בפסוק כתיב ויזכור אלקים את נח.

ולכאורה, הפירוש הפשוט הוא שזכר הקב"ה צדקתו של נח, ובהתאם לזה היל' לו לרש"י לפרש: **שצדקת** הצדיקים מהפך מדת הדין לרחמים.

ואפילו אם תמצא לומר שנח התפלל בתיבה שיסיר הקב"ה את המבול, אבל לכאורה קשה לומר שמה שכתוב "ויזכור אלקים" קאי על תפלתו של נח, שאם כן, היל' מתאים יותר הלשון "וישמע אלקים" ועוד, כי לשון זכירה שייך על ענין שהיל' שייך לשכוח על זה.

ואם נאמר שנח התפלל בתיבה, ומה גם אם נאמר שהתפלל בכל יום, הרל לא נתן מקום לשכוח עליו.

וגם צריך להבין, למה אומר רש"י "(תפלת) צדיקים", ולכאורה היל' לו לומר "(תפלת) נח".

ועיין שם בהשיחה הנ"ל, בתחילת סעיף ה, וז"ל:

עס פאדערט זיך אבער נאך ביאור: פארוואס איז דא געווען נויטיק ריבוי בתפלת צדיקים ביז אז מדת הדין זאל נתהפך ווערן למדת הרחמים, עכ"ל.

...מהו ההכרח לחכות לריבוי תפלה עד שתהפך מדת הדין למדת הרחמים? עכ"ל.

ולא הבנתי:

היכן כתיב שהי' צריך להיות ריבוי תפלה, ועל כל פנים ברש"י אין לשון זה, רק "תפלת צדיקים".

(ג) ובכלל צריך להבין:

(1) הבן חמש למקרא אומר בכל יום בתפלתו ב"מה טובו" - ...אלקים ברב חסדיך, וב"למנצח בנגנת" - ...אלקים יחננו ויברכנו.

ואם כן, הוא שואל, הרי גם שם אלקים הוא שם מדת רחמים.

(שאלה זה כבר כתבתי בליקוט שיצא לשבת בראשית, וכתבתי זה עוד פעם כאן, לשלימות הענין המדובר כאן).

(2) למה אין אנו אומרים בסליחות בפזמון המתחיל "מי שענה":

מי שענה לנח במי המבול או בתיבה (וכדומה ללשון זה) הוא יעננו, ועל דרך שאנו מזכירים זה בתפלת מוסף דר"ה " וגם את נח באהבה זכרת" וכו'.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כד. פרק ח פסוק א: ויזכור אלקים את נח וגו' פירש"י מה זכר להם לבהמות וכו'.

צ"ע למה מעתיק מן הפסוק תי' "את נח" שהרי הפי' הוא לבהמות.

לכן אפשר לומר שהנכון כמו שהוא בדפוס ב' של רש"י: ויזכור אלקים מה זכר להם זכר לבהמות זכותו...

וכן יש להעיר שפי' "וישכו כמו כשוך חמת המלך ל'
הנחת חמה" ליתא בשלשה דפוסים הראשונים ובעוד דפוסים.

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

כה. בפירש"י ד"ה ויזכור אלקים את נח וגו' (ח,א): מה
זכר להם לבהמות זכות שלא השחיתו דרכם קודם לכן ושלא
שמשו בתובה, עכ"ל.

מה שרש"י לא פירש מה שזכה אלקים לנח **עצמו** מובן
בפשטות, ועיין ברמב"ן.

אבל מה שצריך להבין הוא:

(א) לכאורה הי' לו לרש"י להעתיק תיבות "ואת כל
הבהמה" מן הפסוק, שתיבות אלו הוא מפרש, ולא תיבות "את
נח".

(ב) בפסוק נאמר "ואת כל החי" ואת כל הבהמה". וחי'
נזכר **קודם** בהמה. ואם כן, למה לא אמר רש"י "(מה זכר
להם) **לחיות** ולבהמות".

(ג) למה אין רש"י מפרש למה לא הזכיר הכתוב גם
העוף ושרץ.

ועיין ברמב"ן, וז"ל:

ולא הזכיר העוף והשרץ כי זכירת החי' שוה עמהם
ויגיד עליו רעו, עכ"ל.

ולמה אין רש"י מפרש זה.

ובאמת תירוץ הרמב"ן צריך עיון קצת, כי לפי
תירוצו הי' מספיק אם הכתוב הי' מזכיר רק בהמה או חי'.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כו. בפרק ח פסוק ד בד"ה בשבעה עשר יום כותב רש"י וז"ל: מכאן אתה למד שהיתה החליבה משוקעת במים ל"א אמה שהרי כתיב בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים זה אב שהוא עשירי למרחשון לירידת הגשמים והם היו גבוהים על ההרים חמש עשרה אמה וחסרו מיום אחד בסיון עד אחד באב חמש עשרה אמה לששים יום הרי מה לד' ימים עכ"ל בנוגע לעניננו.

ולכאורה צריך ביאור שהרי מר"ח אב - שאז נראו ראשי ההרים עד אשר יבשה הארץ בכ"ז חשון לא מלאו אפי' ד' חדשים, ולפי החשבון הנ"ל צ"ל שירדו המים פחות קצת משלושים אמה (ד' ימים לאמה) וידוע דהרי ארט גבוה הרבה יותר מארץ ישראל משלשים אמה וא"כ איך אפשר שבזמן קצר כזה (פחות בד' חדשים) ירדו המים עד אשר יבשה הארץ. *

וכתבתי שאלה זו לפני כמה שנים לכ"ק אד"ש והוספתי שלכאורה מוכרח לומר שלפי פשוטו אחר שנראו הרי ארט ירדו המים במהירות יותר מאמה לד' ימים שלכן אפשר שבד' חדשים יבשה הארץ. וכמדומני שכ"ק אד"ש הסכים עם הביאור. ולא באתי אלא להעיר.

הרב שניאור זלמן גורארי
- תושב השכונה -

*****

* וביותר יפלא שהרי כבר בראשון באחד לחודש (שזה רק ב' חדשים) כבר "חרבו פני האדמה" ז.א. שלא ה' מים על הארץ.

ואולי אפשר לומר בלאור ע"ז למה לבסוף ירדו המים במהירות יותר, כי כשהמים ה' על ההרים היו הרבה מים בשטח כי כל (העולם) המקום ה' מלא ממים, משא"כ כשנראו ההרים הרי היו פחות מים כי המים ה' רק בהעמקים ולא במקום ההרים ולא ירדו במהירות יותר (ועי' רמב"ן).

המערכת

כז. פרק ח פסוק ד: בשבעה עשר יום. מפרש"י מכאן אהיה למד שהיתה התליבה משוקעת במים יא אמה, וכו' ראה ההמשך.

וצלה"ב: כפי שמקשה הרמב"ן - דאיך אפשר לומר שכל ד' ימים נחסר אמה א', הרי ידוע שנחל גדול כאשר יחסר בתחלתו אמה לז' ימים יחסר בסופו ד' אמות ליום אחד?

וכן: כל חשבון הנ"ל הוא רק אם נאמר שהרי אררט הוא ההר הכי גבוה אז אפשר לעשות את חשבון שמובא בפירוש רש"י, והרי ידוע שנמצאים הרים יותר גבוהים מאררט? ואפי' אם נאמר שיש מחלוקת בדבר, והרי אררט הוא ההר הכי גבוה עדיין צלה"ב: מה ה' ההכרח שתיבת נח, לנוח דוקא על הר זה? הרי יכול להיות מעל ארץ ישראל ולנוח על אחת מההרים שם, ומדוע עשה ה' שינוח דוקא בהרי אררט? ואולי בכדי שיהי' לנו מנוחת נפש בהקדים הכי אפשרי, הניח תיבת נח שם.

הרב מיכאל לוזניק
מיאמלי פלארדא

כח. בפ"ח פ"ז "וישלח את העורב ויצא יצוא ושוב עד לבושת המים מעל הארץ".

ופירש"י "עד לבושת המים - פשוטו כמשמעו אבל מדרש אגדה מוכן ה' העורב לשליחות אחרת בעצירת גשמים. בלמי אליהו שנאמר והעורבים מביאים לו לחם ובשר".

וצריך להבין מה נוגע הדרשה הזו לפשש"מ בפסוק זה?

ועוד בד"ה הקודם (יצוא ושוב) פל' "ולא הלך בשליחותו שהל' חושדו על בת זוגו וכמו ששנינו באגדת חלק" וא"כ ה' מתאים יותר לפרש שם גם את מדרש האגדה שרש"י מביא אצלנו מדוע לא הלך לשליחות ומדוע מביא זאת רק בד"ה זה? *

*****

* דקשה ה' "עד לבשת המים" דמשמע שהעורב חכה זמן כה רב עד שלבשו המים! ולפני פשש"מ הו"ל לכתוב כמו

[וגם פירוש זה (בד"ה הקודם) אינו לפי פשוטו ומדוע רש"י לא מסביר קודם עפ"י פשוטו?].

הת' אליעזר צבי הכהן וויליספיש
- תות"ל 770 -

כט. בפרק ט' פסוק ב': "ומוראכם וחתכם", מבוא רש"י התלבה "וחתכם" ומפרש - ואימתכם כמו תראו חתת (אויב ו').

והוא תמוה מאד:

א) למה מבוא רש"י הדוגמא ממקום רחוק כזה מספר איוב, כאשר יש דוגמא כזו מפורשת בהחומש, ובחומש בראשית, בפ' וישלח: בפרק ל"ה פסוק ה': ויסעו, ויהי חתת אלקים על הערים וגו', ופירש"י: חתת, פחד. וכאן עוזב רש"י ואינו מזכיר כלל את הפסוק מפ' וישלח.

ב) והוא העיקר, כי שם בספר איוב המפרשים מחולקים בפירוש התלבה, כי אף שרש"י בעצמו מפרש ל' פחד, אמנם כמה מפרשים (בתוכם המצודת ועוד) מפרשים מל' שבירה, משא"כ בפ' וישלח, כל המפרשים מפרשים מל' מורא ופחד: רש"י בעצמו - חתת, פחד; תרגום אונקלוס - והוא דחלא מן קדם ה'; תרגום יונתן בן עוזיאל - והות רתיתא מן קדם ה'.

וקשה מאד להבין, למה רש"י עוזב לגמרי את הפסוק מפ' וישלח, ורק מבוא הדוגמא מספר איוב.

הרב שמשון חארליטאנאוו
- תושב השכונה -

*****

בפסוק ט' "ולא מצאה וגו'", ולכן מפרש רש"י כאן על תלבות אלו דוקא שהעורב ה' מוכן לשליחות אחרת - עד לבשת המים - בעת עצירת גשמים וכו' ופשוט!

המערכת

ל. בפרק ט' פסוק ו' "באדם דמו ישפך" שואל רש"י
"למה...?" עי"ש.

ולכאורה ע"פ הכלל הידוע של כ"ק אדמו"ר שליט"א
שאין דרכו של רש"י לשאול שאלות אלא כותב הביאור
מלכתחילה וממילא נופל השאלה, יוקשה מדוע כאן מקדים
רש"י את הביאור בלשון שאלה?

הת' יוסף מאטל מלובני
- תות"ל 770 -

לא. עה"פ "שפה אחת" (יא, א) מפרש רש"י: "לשון הקודש".
ובשפתו חכמים מפרש - שאם ה' בלשון אחר, הרי הכל
מודים שבלשון הקודש נברא העולם, אי"כ ע"כ ששפה אחת
הילינו בלשון הקודש.

וצ"ל מה הראי' - אולי העולם נברא בלשון הקודש *
ואח"כ שפה אחת נהי' מא' משארל לשונות.

הרב שאול משה אליטוב
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
ארגענטיןא

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' לך לך

נת' בהתוועדות פרק ופסוק ד"ה

לך לך תשכ"ה (1) לך לך. יב, א

*****

* הכוונה ב"נברא" הילינו שאדה"ר השתמש בה - ועל'
במפרשי רש"י - וא"כ בטח בננו דברו אותו לשון ופשוט.

- נח תשמח -

לד

		שם
לך לך תשמ"ה		
(1) לך לך תשכ"ה	ואעשך לגוי גדול.	יב,ב
לך לך תשמ"ב	ונברכו בך.	יב,ג
לך לך תשמ"ה	למה אין רש"י מפרש מדוע נכפל בכתוב ב"פ "ויצאו ללכת ארצה כנען".	יב,ה
(2) לך לך תשכ"ה	הנה נא ידעתלי.	יב,יא
וארא תשכ"ז	הנה נא ידעתלי.	שם
(3) לך לך תשכ"ה	אל אבותיך.	טו,טו
(4) לך לך תשמ"א	למה אין רש"י מפרש מדוע אמר הקב"ה לאברהם "התהלך לפני וגו'" רק כשהל' בן צ"ט שנה.	יז,א
לך לך תשד"מ	כל אב המון גוילים.	יז,ה

*****

(1) ה 297 ואילך. (2) שם 301 ואילך. (3) שם 307 ואילך. (4) לך לך תשמ"ו.

נערך ע"י הרב יוסף יצחק שגלוב
- תושב השכונה -

ש ו נ ו ת

לב. בספר התולדות אדמו"ר מהר"ש אשר לכ"ק אדמו"ר שליט"א עמוד 10 לאחר שמביא את הסיפור מאשת הצ"צ שהביאה את הדרוש שרש מצוות התפלה לזקלנה אדמו"ר הזקן ושכ"ק אדמו"ר הצ"צ התרגש ע"ז, כותב: שהרבנית "טענה כי שמעה אשר כבוד אב זקן הוא יותר מכבוד אב, כי גם האב מחוייב בכבודו, וכאשר כ"ק רבינו הגדול קרא אותה וצוה לה להביא הכתבים מה יכלה לעשות, וגם לא ישכח כי הוא - הצ"צ - חייב בכבודו כמו לאב, כי גדלו, ובפרט שהוא רבו" עכ"ל.

והנה בספורי חסידים להרב זונין ז"ל מועדים ע' 123 מביא סיפור הנ"ל אבל בשנינוי וז"ל: "ומאחר שזקנה צוה עליה להביא הכתבים מה יכלה לעשות, ובפרט שגם הוא - בעלה - חייב בכבודו כמו לאב שהרי היא גם אבי אמו וגם רבו" עכ"ל.

והנה זה שכתב בספורי חסידים הטעם בגלל ש"הוא גם אבי אמו" - ולא כמ"ש כ"ק אד"ש "כי גדלו" לכאו' צ"ע דהנה באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ב' ע' ל"ח כותב: "מה שהעיר שיש כאן ענין דמצוות כבוד אב (ר"ל שבזה שכ"ק אדמו"ר מוהרלי"צ נ"ע (שאליו כתב בזה כנ"ל) ומצא מקור להגהת הצ"צ, שקיים מצוות כבוד אב, אף שהוא דור רביעי לו" - הערה בשוה"ג) צ"ע, ובפרט אם - כנ"ל זהו הגהת אדמו"ר הזקן וא"כ בת באמצע הדורות - לעוילין שו"ע לו"ד סר"מ, סכ"ד: ל"א כו', ועיל"ש בנ"כ ובבילאור הגר"א [וז"ל הרמ"א בלו"ד שם "ל"א דאלן אדם חייב בכבוד אבי אביו (מהרלי"ק שורש מד) ובבילאור הגר"א ס"ק לג . . . ל"א כו' מכות לב, א ל"ק ה"א בבנו כו' שם "הא דתניא בנו, נעשה לו גואל הדם בבנו של הרוג קאמר שהוא בן בנו של רוצח ואינו מוזהר על כבודו"].

ואפ"י לדליעה השנית שם שכ' ואינו נ"ל כו' [הדליעה השני' שם: ש"אינו נ"ל אלא דחייב בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו (ורא"ל ממדרש גבי ויזבח זבחים וגו') (הלשון בב"ר פצ"ד . . . ר"י אומר מהו לאלוקי אביו יצחק

שאדם חליב בכבוד אביו יותר מכבוד זקינו" והובא גם ברש"י עה"ת בראשית מו, א. ועיין באוצר מפרשי התלמוד מכות שם ובתורה שלמה עה"פ אות מו לתווך בין מ"ש רש"י עה"ת לבין מ"ש רש"י בש"ס שם. וראה גם בנקודת הכסף יו"ד שם].

ל"ל שהוא דוקא אבי אביו, וכמו שמסלים וראי' ממדרש דבמ"ר קאי באבי אביו. " עכלה"ק מלבד מ"ש בחצ"ר.

והנה מזה שכתב "וא"כ בת באמצע" ל"ל שהכוונה בזה גם כמ"ש בתורה שלמה שם בשם הגר"א לחלק בין בן הבן לבין בן הבת, משום דבני בנות אינם כבנים.

ועפ"ז לכאו' מופרך מ"ש בספורי חסידים שחילבים לכבד בגלל "אבי אמו".

ומה גם שישנם מפרשים שמתרצים את דברי רש"י הנ"ל (הובא באוצר ובתו"ש שם) שכל הדין שחליב אדם לכבד אבי אביו הוא רק בחילי האב משא"כ אם אב מת אין שום דין בכיבוד אבי אביו.

(והמקור לזה הוא מקידושין לא, א "שאתה ואמך חילבים בכבוד אביך" זהו רק כשלא נתגרשה - וה"ה מתה עי"ש, ולפי"ז מתרצים גם קושית הרמב"ן על רש"י שם עי"ש).

ובנדון דידן הרי האמא של הצ"צ כבר לא היתה בחלים כשקרה סיפור הנ"ל כידוע.

אולם לפי המובא בספר התולדות שם הטעם הוא רק משום "שגדלו" אי"ש. אך יל"ע לכאו' המקור לזה.

אמנם עדיין צ"ב לכאו' גם לפי מ"ש בספר התולדות מהא דאיתא בסוטה מט, א דשם מסופר: "רב אחא בר יעקב איטפל ביה ברב יעקב בר ברתיה, כי גדל אי"ל אשקיין מיא אמר לו לאו בריך אנא, והיינו דאמרי אלנשי רב רבי בר ברתך אנא".

חזינו לכאו' דגם דכאשר גידלו אינו חליב לכבד

את אבלי אמו, ובמהרש"א חדא"ג שם "אע"ג-דבני בנים הרי
הן כבנים. אבל לענין כבוד אב אינו כבנים וק"ל".

ואפ"ל לפי מ"ש רש"י שם: "ואין עלי לכבדך כבן"
דמשמע דאכן חייב לכבדו אלא דלא כבו, גם קשה דהלשון
בתולדות שם הוא "חייב בכבודו כמו לאב". וצ"ע.

אגב: בספר התולדות להרב גליצנשטיין מובא
הלשון "שכיבוד אב זקן הוא יותר מכיבוד אב כי גם הוא
מכובד בכבודו..." ולא "מחוייב בכבודו" ואולי אינו אלא
טה"ד.

הרב שלום ד. הכהן
- נחלת הר חב"ד -

הערות וציונים לסידור עם דא"ח (המשך מגליון דשופטים)

לג. לא, ג - וידבר ה' אל משה לאמר צו את בניי ואמרת
אליהם את קרבני וגו' מש"פ פנחס תקס"ה. הנחת המהר"ל
נדפס בלקו"ת פנחס עה, א. דרך מצוותיך שרש מצות התפלה
פמ"ד. וראה גליון הארבע מאות. גליון תג.

לד, ב - להבין שרשי הדברים הנ"ל - נדפס בשינויים
בדרך מצוותיך שרש מצות התפלה פמ"ה. נו"א בלקו"ת פנחס
עו, ג.

לט, ג - ברוך שאמר והיה העולם - מליל ש"פ מטו"מ
תקס"ו. נמצא בגוכליק 1025 עו, ב. הנחת הר"מ בן אדה"ז
נדפס בסה"מ ש"ס זהר תפלה ע' שמב (וש"נ).

מד, א - מזמור לתודה - (חורף) תקס"ז. הנחת הר"מ
בן אדה"ז נדפס בסה"מ ש"ס זהר תפלה ע' שנו.

מו, א - אשרי יושבי ביתך - מאלול תקס"ז. נמצא
בכ"ל 1025 קנב, א. הנחה אחרת נמצא בכמה כ"ל ונדפס
בקונטרס בפ"ע (קה"ת תשל"א). סה"מ תק"ע ע' קלא.

[הסיבה שנדפס בסה"מ תק"ע הוא בגלל הכותרת שבכ"ל

983 לב, ב. תורת אדמו"ר שחלי' שאמר לבניו ביחידות שנת תקי"ע. בכ"י הנ"ל נמצא על עוד ב' מאמרים משנת תקס"ז שהם משנת תקי"ע או תקע"א ראה סה"מ תקי"ע ע' רצא הע' 40,39].

הנחת הר"מ בן אדה"ז נדפס בסה"מ ש"ס זהר תפלה ע' שסב.

מז, ד - זכר רב טובך יביעו - הנחה נוספת (נוסף על הנסמן לעיל) נדפס בסה"מ הנחות הר"פ ע' יא: בכותרת: תקס"ז אלול, ליאדי.

מח, א - ועוד יש לפרש זכר רב טובך - מיוסד על ד"ה זה שמש"פ וישלח תקס"ב הנדפס בסה"מ תקס"ב ח"א ע' פ. סה"מ אתהלך לאזניא ע' רנב. נמצא בכ"י 817 קט, ב (סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תרסו הע' 28). וראה סה"מ ש"ס זהר תפלה ע' שסז-שסח.

נא, ד - חנוך ורחום ה' - הנחה נוספת (נוסף על הנסמן לעיל מסה"מ ש"ס זהר תפלה וסה"מ תק"ס) נדפס בהנחות הר"פ ע' יב.

נב, ג - כבוד מלכותך יאמרו - בכ"י 284 (שבה נמצא ההנחה שבסה"מ תקי"ע) נרשם כאן: ליל שבת פ' תצא.

נו, ב - הללוי' הללי נפשי את ה' - מש"פ כי תשא תקס"ז נמצא בכ"י 1025 קנז, א נוסח אחר נדפס בהנחות הר"פ ע' ל. הנחת הר"מ באדה"ז נדפס בסה"מ ש"ס זהר תפלה ע' שפג, ושם (ע' תקלה) נסמן, נו"א נדפס בסה"מ כתובים (א) ע' קסז.

נח, ד - הללוי' כי טוב זמרו לאלקינו - משנת תקס"ז נמצא בכ"י 1025 קנט, א. עד ד"ה מעודד ענוים (לקמן ס, ב) הנחת הר"מ בן אדה"ז נדפס בסה"מ ש"ס זהר תפלה ע' שפט.

סג, ב - הנותן שלג כצמר - מחודש אייר תקס"ז. נוסח אחר נמצא בכ"י 953 בכותרת: "דרוש גדול בחודש אייר דשנת תקס"ז דק"ק ליאדלי" נדפס בסה"מ תקס"ז ע' תקכח. הנחת הר"מ נדפס בסה"מ ש"ס זהר תפלה ע' תב. וראה ד"ה זה מ"חודש סיון דשנת תקס"ז דק"ק לאדי, שנדפס בסה"מ

תקס"ז ע' קמא.

סב, ב - הללו' הללו את ה' מן השמים וכל המזמורים
- כנ' משנת תקס"ז. הנחת הר"מ בן אדה"ז נדפס בסה"מ ש"ס
זהר תפלה ע' תח ואילך, ושם (ע' תקלה) נסמן.

עג, ג. להבין ההפרש בין ק"ש לתפלה - מליל ג' פ'
וישלח תקס"ז. נמצא בכ"י 1025. הנחת הר"מ נמצא בכ"י
1066 (סה"מ תקס"ז הע' 9).

עה, ד - להבין פ' ראשונה דק"ש - מליל שבת פ' תצוה
תקס"ו נמצא בכ"י 1025. (סה"מ תקס"ו הע' 12).

עו, ג - והיו הדברים האלה - לע"ע לא נתברר לי זמן
אמירתו. בע' 20 [770] נרשם: "ד"ה והיו הדברים האלה.
הוגה מבוך 1025 גוכת"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי" והנה בוך
1025 מכלל הנחות כ"ק אדמו"ר האמצעי ממאמרי ש"פ משפטים
תקס"ו - ש"פ ויגש תקס"ז וכן קונטלי השמים מספרים. והנה
לע"ע לא מצאתי ד"ה זה לא ברשימת מאמרי תקס"ו ולא
ברשימת מאמרי תקס"ז. והנה בסתם "חזקה על חבר שאינו
מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו" אמנם כבר הראיתי
בגליון דכ' אב כמה וכמה פעמים דאחליפו דוכתייהו בכגון
דא [וראה גם לקמן אודות ד"ה מי כה' אלקינו] וצ"ע.

עז, ב - פתח ר"ש כו' שמע ישראל - נמצא בכ"י 1025
(מ"ש"פ ואתחנן?) תקס"ו (סה"מ תקס"ו הע' 47).

פ, א - והי' לכם לציצית - משבת פ' שלח תקס"ה,
הנחת המהר"ל נדפס בלקו"ת שלח מד, ג.

פב, א - להבין שרשי הדברים הנ"ל - נו"א נדפס
בלקו"ת שם מה, ב.

פה, ב - איתא בספרל מי כה' אלקינו - הנחת הר"מ בן
אדה"ז נמצא בכ"י 1042 ונדפס בסה"מ תקס"ו ע' כא
בכותרת: לום א' פ' וירא.

בע' 24 [774] נרשם: "ד"ה איתא בספרל כו' אליו.
הוגה מבוך 1025 גוכת"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי" ולכאורה
יפלא שכן בבוך זה "המאמר המצויין ראשון הוא מליל שבת

תצוה [תקס"ו] (פתח דבר לסה"מ תקס"ו), ואילו מאמר זה הוא מלום א' פ' וירא תקס"ו.

גם צ"ע בסה"מ תקס"ה ע' א' קכב בתיאור כ"י 1194 נרשם: "עח, ב המאמר דפ' לך תקס"ו (והסיום בע' פב)" שכן במפתח מאמרים תקס"ו לא צולין שום מאמר לשבת פ' לך לך.

ונראה לתרץ הנל תרי תמיהי בחדא מחתא (על פי מה שצולין בסה"מ פרשיות ע' תצח על ד"ה להבין כו' אנת הוא חד מש"פ וירא תקס"ז שנעתק מכ"י 1194 פב, ב) שהכוונה כאן לד"ה איתא בספרי מי כה' אלקינו הנ"ל (ומ"ש דפ' לך הוא כנ' פליטת הקולמוס) שנמצא בכ"י 1194 עח, ב ומסתלים שם פב, א (ומ"ש כאן בסידור 1025 הוא טעות (הרגיל) וצ"ל 1194) ואתי שפיר.

הת' יוסף יצחק קעלער
- תות"ל 770 -

לעילוי נשמת

**הווי"ח אי"א הרה"ח הרה"ת ר' אלחנן יהודה ליב
בן הווי"ח אי"א הרה"ח הרה"ת ר' שמואל יצחק ע"ה
נפטר בשבת קודש פרשת ויצא, י"א כסלו ה'תשמ"ג
ת.נ.צ.ב.ה.**

נדפס ע"י

אשתו מרת שיינדל תחי

בנו הרה"ת ר' יוסף וזוג' מרת הינדא בילא שיחיו

בנו הרה"ח ר' יעקב וזוג' מרת ברכה

וילדיהם מנחם מענדל, שאול ואלטע יהודית שיחיו

בתו מרת חנה ובעלה הרה"ת ר' שלום שיחיו חאריטאנאו

בנו הרה"ח ר' מנחם מענדל וזוג' מרת פראדיל

וילדיהם אלחנן יהודה ליב, אסתר שרה וחי' מלכה שיחיו

רייצעס